

בס"ד. פורים ה'תשכ"ט

הנחה בלתי מוגה

ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך בוץ וארגמן¹. ומפרט כאן ששה ענינים שהם לבוש מלכות וכו' שהם הששה לבושים, כמבואר ענינם בכמה מקומות². וזה בא בהמשך למה דאיתא במדרש³ על מ"ש ויהי בימי אחשורוש זה הקב"ה שאחרית וראשית שלו, ואח"כ הנה ומרדכי יצא מלפני המלך בששה לבושים אלו. וצריך להבין מהו המספר ששה והפרטים שבהם, ואיך קשור זה עם ביטול הגזירה, שהרי זה הי' אחר ביטול גזירת המן ונעשה הענין דונהפוך הוא⁴, שאז יצא מרדכי מלפני המלך בששה לבושים אלו.

וידוע הביאור בזה בתו"א⁵ ובדרושים שלאחרי זה⁶ עה"פ, שבגלות גופא ישנם כמה דרגות וכמה מעמדים, וכמ"ש בירושלמי ברכות⁸ דגאולתן של ישראל הוא באופן דקימעא קימעא. ובכדי שלא לטעות שקאי על הגאולה העתידה⁹, מבאר מיד שלמדים זה מענין דנס פורים שהי' קימעא קימעא כאילת השחר, דמקודם הנה ומרדכי יושב בשער המלך¹⁰, ואח"כ הי' כמה דרגות עד שהרכיבוהו ברחוב העיר וקראו לפניו¹¹, ועד לדרגא הכי עליונה ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות גוי ותכריך בוץ וארגמן, דהנה אז הי' המעמד ומצב כדאיתא בגמרא¹² דאכתי עבדי אחשורוש אנן, אבל בזה גופא הנה הגאולה היתה באופן דקימעא קימעא. ולכאורה הרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו¹³, שהמעמד ומצב דישאל הי' אשר (אע"פ דעבדי אחשורוש אנן, מ"מ הנה) מרדכי – ראש ליהודים, יצא בלבוש מלכות וכו' עם כל ששה הפרטים שמפרט בזה, ומזה מובן בפנימיות הענינים (כנ"ל דהמלך קאי על הקב"ה שאחרית וראשית שלו), אשר מרדכי ראש היהודים (איש יהודי הי' גוי ושמו מרדכי¹⁴), שהוא הי' זה שאמרו לו כנוס את כל היהודים¹⁵, היינו שבו נכללו כל

(1) אסתר ח, טו.

(2) ראה תו"א מג"א סד"ה זה (צג, א). וראה גם תו"א ויקהל פז, ג.

(3) אגדה – הובא במא"א מערכת א' אות קפכ. ועוד – נסמן לעיל ע' לו הערה 45.

(4) אסתר א, א.

(5) שם ט, א.

(6) מג"א שם.

(7) אוה"ת מג"א (קה"ת, תש"נ) ד"ה זה (ע' קלו ואילך). וראה גם ד"ה ליהודים היתה אורה תשי"ב (לעיל ס"ע כא ואילך).

(8) פ"א ה"א. יומא פ"ג ה"ב.

(9) ראה לקו"ש ח"ה ע' 149 ובהערה 55. חט"ו ע' 493. ח"ט ע' 533. ובכ"מ. וראה סה"ש תש"נ

ח"ב ע' 651 הערה 94 ובשוה"ג.

(10) אסתר ב, כא, ה, יג.

(11) שם ו, ט; יא.

(12) מגילה יד, א.

(13) שבת סג, א. וש"נ.

(14) אסתר ב, ה.

(15) שם ד, טז.

היהודים (שלכן ה' ביכולתו לכנסם כולם וכנסם בפועל), ה' במעמד ומצב כזה (בפנימיות העיניים) אשר לבוש בלבוש מלכות תכלת וחור. ומבאר בזה בדרושים הנ"ל, דכללות המעמד ומצב הוא של גלות, דאכתי עבדי אחשורוש אנן אפילו לאחר זה שיצא מרדכי מלפני המלך כו', אלא שבזה גופא הנה מקודם ה' מעמד ומצב דאע"פ שמרדכי יושב בשער המלך, הרי ה' ביום ההוא¹⁶ הענין דהמן בן המדתא, עד שהוצרכו שהמן יהי זה שהרכיבהו (למרדכי) ברחוב העיר וקרא לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו¹¹, וזה הביא שיהי אח"כ בית המן נתתי לאסתר¹⁷, והיא מסרה אותו למרדכי¹⁸, ואח"כ ה' הענין דומרדכי יצא מלפני המלך.

והנה בכללות ענין הגלות הוא, דבזמן שבית המקדש ה' קיים ה' (כמבואר במשנה¹⁹) העשרה ניסים שנעשו לאבותינו, שראו ניסים בגלוי, ובזמן הגלות נאמר²⁰ אותותינו לא ראינו, ומדגיש בהפסוק ב' עיניים, שלא ראינו, שאין רואים ניסים אבל אינו אומר ח"ו שאינם, כי אם אותותינו, שהפסוק עצמו מדגיש שיש אותות וניסים ונפלאות אלא שעומדים במעמד ומצב כזה שאין רואים אותם – לא ראינו, ובוה יש ב' אופנים, שלא רואים אותם לגמרי, ואופן השני שרואים אותם אלא שמלובשים בלבושי הטבע. וזהו ב' המצבים כמסופר בהמגילה, דמקודם ה' הענין דלעשות כרצון איש ואיש²¹ – המן ומרדכי²², עד למעמד ומצב שדוקא להמן נשאו מכל השרים²³, וענין הגזירה. והרי גם אז היו אותות, אלא שלא ראינו – דאין בעל הנס מכיר בניסו²⁴, אבל ישנם אותות, ואדרבה הם אותותינו, וזהו הניסים שהקב"ה עושה לישראל בכל דור ודור, אלא שהוא באופן דלא ראינו, שאין רואים אותם לגמרי, עד שיש אופן דומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות, שזה בא באופן דקימעה קימעה, עד שתלו אותו ואת בניו על העץ²⁵ ומסרו את הכל למרדכי, שזה ה' אותותינו, שראו את זה, אלא שבא מלובש בלבוש הטבע. דע"י שעשתה אסתר את המשתה יין בפעם הראשונה ואח"כ פעם שנית, גרמה שהפרה מחשבתו הרעה של המן, ואחשורוש מסר את בית המן לאסתר, והיא מסרה אותו למרדכי היהודי.

והנה ידוע פתגם הרב המגיד²⁶ (וגם מובא מאדמו"ר הזקן²⁷) על המשנה²⁸ דע מה למעלה ממך, דכל העיניים שנעשים למעלה הרי זה מעבודת האדם. והנה אין

(24) ראה נדה לא, א.

(25) אסתר ט, כה.

(26) לקו"א להח"מ (הוצאת קה"ת) סקצ"ח (נ), סע"ג. או"ת להח"מ קיב, ב (בהוצאת קה"ת, תשמ"א ואלף – סימן תפ). וראה גם צוואת הריב"ש (הוצאת קה"ת) סימן קמב (כח, א).

(27) סה"ש תש"ג ע' 12. תש"ד ע' 23. "היום יום" יג אייר.

(28) אבות פ"ב מ"א.

(16) שם ה, ט.

(17) שם ח, ז.

(18) שם, ב.

(19) אבות פ"ה מ"ה.

(20) תהלים עד, ט.

(21) אסתר א, ח.

(22) מגילה יב, סע"א. וראה אסתר עה"פ (פ"ב,

יד). יל"ש אסתר רמז תתרמח.

(23) אסתר ג, א, ה, יא.

אדם נוקף אצבעו מלמטה עד שמכריזין עליו מלמעלה²⁹, הרי מוכן דהגרם להכרזה זו הוא ממך, שע"י עבודת האדם למטה פועלים שתהי' ההכרזה מלמעלה, ובזה תלוי איך שיהי' אח"כ ההנהגה עם האדם למטה. ומזה מובן, דהחילוק בגאולתן של ישראל מה שהי' במעמד ומצב כזה שמרדכי רק יושב בשער המלך, אבל ישנו עוד אחד (ס'איז דאָ נאָך איינער) ג"כ עד שהוא הוא המכריז על מרדכי ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו, ורק אח"כ פועלים שהפרת את מחשבתו כו' ואותו ואת בניו תלו על העץ³⁰, ונעשה אח"כ ומרדכי יצא וכו', הנה כל זה נעשה מצד השינוי שהי' בעבודת ישראל. וכמ"ש³¹ כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, ומבואר ע"ז בחסידות וקבלה³² דהאדם קאי (גם) על מ"ש³³ ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, היינו א"ס כמו שהוא בציר אדם, שזהו כבר ענין שבסדר ההשתלשלות. והנהגת העולמות, מתחיל מעולם הכסא ולמטה עד לעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה הימנו, תלוי בהענין דכמים הפנים לפנים כו', דכמו שהוא עבודת האדם דלמטה, כן הוא בלב אדם העליון שעל הכסא, ומזה נמשך אח"כ ההכרזה לטוב או כו'.

וזהו ג"כ בכללות ההפרש בעבודה בין זמן שבית המקדש הי' קיים לזמן הגלות. בזמן הבית נאמר שהי' הענין דלעלות וליראות³⁴ וגם לראות³⁵ את פני האדון הוי"ו³⁶, שראו את פני הוי"ו, ואומרים בזה הלשון לראות, שהי' באופן דראי', עד שהי' כנ"ל (דברי חכמים במשנתם) דעשרה ניסים נעשו לאבותינו, וזה ראו בעיני בשר. ואח"כ ישנו הענין דואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא³⁶, שזהו כללות מעמד ומצב זמן הגלות, וכמאמר³⁷ אסתיר מן התורה מנין שנאמר ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא. ולכן נמשלה הגלות ללילה, ובזמן הגאולה נאמר³⁸ כי ה' יהי' לך לאור עולם, ועד"ז גם בזמן הבית הי' הענין דאור ויום. דהנה החילוק בין לילה ויום הוא, דגם בלילה ישנם כל הענינים כמו ביום אלא שאין רואים אותם, ישנם אותותינו אלא שלא ראינו, וכשנעשה אור ויום רואים אותם (דערזעט מען), שנעשה מכיר בניסו, שרואים את אותותינו, והטעם שכן הענין למעלה הוא כמו שאומרים³⁹ ומפני חטאינו גלינו מארצנו, דכשיש חטאים מלשון חסרון⁴⁰ (אני ובני שלמה חטאים⁴¹), שחסר בעבודת (לב) האדם דלמטה, נעשה אז הענין דגלינו מארצנו, דמהמעמד ומצב דאור

(29) חולין ז, סע"ב. זח"ג עדר, ב.

(35) ראה חגיגה ב, א.

(30) נוסח הודאת "ועל הנסים" דפורים.

(36) וילך לא, יח.

(31) משלי כז, יט.

(37) חולין קלט, ב.

(32) תו"א שם צב, ד. אוה"ת שם ע' קלח. וראה

(38) ישעי' ס, כ.

(39) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

גם תו"א שם צח, ד. לקו"ת במדבר יט, א. נשא

(40) ראה פרש"י לפסוק שבהערה הבאה. לקו"ת

כט, רע"א. ובכ"מ.

מטות פב, א. נצבים נא, א. ועוד.

(33) יחזקאל א, כו.

(41) מלכים"א א, כא.

(34) תשא לד, כג"כד.

ויום דאותותינו ראינו, נעשה גלינו – הגולה אשר הגלתה מירושלים⁴², שהוא המקום שראו שם אלקות בגלוי. והנה כתיב⁴³ כי פנו אלי עורף ולא פנים. והחילוק בין עורף לפנים הוא, דשניהם הם חלקים מהאדם, אלא שבעורף אינו ניכר הענין דראי, שמיעה ושאר החושים כו' – רואים רק עורף אבל אין שם גילויים של אור ויום. משא"כ בפנים יש עיניים לראות ואזניים לשמוע⁴⁴ כו', וזה פועל שיהי' גם לב לדעת⁴⁴, דכשהעין רואה ממילא הלב חומד⁴⁵. והנה כשעבודת האדם למטה היא באופן דעורף ולא פנים, הנה כמים הפנים לפנים כו' נעשה למעלה הענין דהסתר אסתיר פני, אלא שמכיון שאומרים ע"ז פנו אלי עורף, דהרי גם העורף הוא חלק מהפנים אלא שהפנים הוא שם באופן דהסתר ולא בגלוי, הנה כן נעשה מזה בזמן הגלות, שישנו ה"פני" אלא שהוא באופן דהסתר אסתיר.

והנה איתא ע"ז בתו"א⁴⁶ ובהדרושים שלאחרי זה⁴⁷, שיש כאלו שנופלים מזה ביאוש ח"ו. וזה טעות, שאין מקום ליאוש, שהרי כנ"ל הנה גם כשהסתר אסתיר למעלה הנה גם בזה יש ה"פני", ולמה הוא כן למעלה – כי כן הוא למטה, ולמה למטה הוא כן – כי ככה הוא למעלה. דהיהודי הוא – כתורת אדמו"ר הזקן⁴⁸ עה"פ⁴⁹ שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, דישראל אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד ח"ו מאלקות, באיזה מעמד ומצב שיהי', אע"פ שחטא שאז הנה מפני חטאינו גלינו מארצנו ואין אנו יכולים ליראות – לראות אלקות, את פני האדון הוי'. דהקב"ה הרי הוא אדון כל עולמים, ועל כל העולמות כולם (גם כמו שהם עולמות בגלוי), והוא באופן דאדנות בגלוי. ובזמן הגלות שישנו הענין דחטא, שאז חסר אצלו פנימיות העבודה, פועל כזה גם למעלה, וע"ז⁵⁰ (כמבואר בתו"א⁵¹) שבזמן הגלות אברהם לא ידענו (כי אם אומרים) כי אתה אבינו⁵⁰. דאברהם אבינו הי' ענינו ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם⁵¹, אל תקרי ויקרא אלא ויקריא⁵², שגילה בעולמות שאלקות יהי' שם בגלוי, עד שנאמר ע"ז הלשון א-ל עולם – לא א-ל העולם שיש ב' דברים, ואלקות הוא א-ל בעולם, כי אם א-ל עולם, שאין מציאות עולם כי אם אין עוד מלבדו⁵³ – רק א-ל⁵⁴. וע"ז אומרים אברהם לא ידענו, שבעבודתו הוא במעמד ומצב כזה שהוא באופן דחטא וחסרון, שאין נראה אצלו ענין הנ"ל בגלוי. וכן בנוגע למ"ש בתניא⁵⁵

(49) ואתחנן ו, ד.

(50) ישעי' סג, טז.

(51) וירא כא, לג. וראה רמב"ם הל' ע"ז פ"א

ה"ג.

(52) סוטה י, סע"א-ב.

(53) ואתחנן ד, לה.

(54) ראה לקו"ת תבוא מב, ד. מג, ג. המשך

תער"ב ח"א ע' רנז. סה"מ תשב"ט ע' 59. ובכ"מ.

(55) פי"ח.

(42) ע"פ אסתר ב, ו.

(43) ירמ' ב, כז.

(44) ל' הכתוב – תבוא כט, ג.

(45) ראה פרש"י שלח טו, לט. טואו"ח סימן א.

(46) שם צג, רע"א.

(47) אוה"ת שם ע' קמ. ד"ה ליהודים היתה אורה

שבעברה 7 (לעיל ע' כב).

(48) „היום יום” כה תמוז. אגרות קודש אדמו"ר

מהור"צ ח"ד ע' שפד. ועוד.

שענין האהבה ויראה הוא בירושה לנו מאבותינו, והיינו שענין האהבה בא מאברהם אוהב⁵⁶ ונכלל בה גם דחילו⁵⁷, הנה בזמן הגלות הוא באופן דאהבה מסותרת. וכמדובר לעיל שלמטה הוא באופן דהסתר אסתיר פני ביום ההוא, שהפנימיות והעצמיות דישאל מוסתר ונעלם. דהנה נת"ל בענין שמע ישראל דיהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות ח"ו נפרד מאלקות, שזהו יסוד פסק דין הרמב"ם⁵⁸ דגט המעושה אפילו ע"י עכו"ם נקרא זה לרצונו, כי יהודי מצד עצמו – גם כשצריך ע"ז הכרח מן החוץ – רוצה בעת מעשה לקיים רצון הקב"ה (בענינים של פועל), אלא שהוא באופן ד"פני" שלו הוא הסתר אסתיר, וזה פועל גם למעלה הענין דואנכי הסתר אסתיר פני, שאלקות הוא ג"כ לא בגלוי. ובמילא אם יאמרו על השגחה פרטית המורה על ענין הפנימיות, שזה אינו ח"ו, וכפירוש הרמב"ם⁵⁹ עה"פ⁶⁰ אם תלכו עמי קרי – מלשון מקרה – אזי גם אני אלך עמכם בקרי⁶¹, שנשארים למקרי הזמן. ובלשון הגמרא⁶² הם לא עשו אלא לפנים על כן גם הגזירה היא רק לפנים. והכח לצאת מענין הסתר אסתיר פני למטה בעבודת האדם, שזה פועל גם למעלה שיהי' אורות וגילויים מלמעלה, הוא מה שאומרים כי אתה אבינו, שאתה בעצמך פועל זאת. דהנה⁶³ הלשון אתה שייך רק על אמיתית המציאות שישנו בכל מקום ובכל זמן, ובכל מקום הוא לנוכח, שלכן הנה שם שמים שגור בפי כל⁶⁴, גם באלו שאין יודעים מענינים דמוצעים, ויודעים הם רק שישנו זה שהוא אמיתית המציאות כמו שקוראים אותו „העליון“ (דער אויבערשטער), שהוא למעלה מכל הענינים⁶⁵, וזה שגור בפי כל, שישנו בנוכח אצל כל ישראל באיזה מעמד ומצב שיהי'. וע"ז אומרים שדוקא בזמן הגלות כי אתה אבינו, שאע"פ שאברהם הו"ע האהבה ונכלל בה גם דחילו, הנה האהבה ויראה הם אצלו באופן דלא ידענו – הסתר אסתיר, שהיא אהבה מסותרת, ובמילא גם הדחילו שנכלל בה היא באופן כזה.

והנה כשחסר אצלו העבודה דאהבה, דלית פולחנא כפולחנא דרחימותא⁶⁶, וגם חסר העבודה דיראה בגלוי, אבל מ"מ יש אצלו בכל זמן הענין דישאל, וכנ"ל בענין שמע ישראל שאינו יכול להיות ח"ו נפרד מאלקות באם רק יודע שפועל על יהדותו. דמה שעושה ענינים לא כדבעי הוא מפני שחושב שעודנו ביהדותו⁶⁷, וצריכים לפעול עליו שיונח אצלו שצ"ל ה"איש יהודי", שצריך להישאר כמו יהודי, ופעולה

63) בהבא לקמן – ראה גם מאמרי אדה"ז

תקס"ח ח"א ס"ע קכ"ד.

64) תו"א וירא יד, ב.

65) ראה בכ"ז גם סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 126

ואילך.

66) ראה זהר ח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א. לקו"ת

שלח מב, ג.

67) ראה תניא פי"ד.

56) ישע"י מא, ח.

57) תניא פכ"ה (לא, סע"א).

58) הלי' גירושין פ"ב ה"ב.

59) הלי' תעניות פ"א ה"ג.

60) בחוקותי כו, כא. כג. כז. מ.

61) שם, כד. כח. מא.

62) מגילה יב, א.

(קלה) זו נוגע ליהדותו, ואז אפילו קל שבקלים עומד בנסיון⁶⁸, כי זה נוגע (רירט אן) בהאיש יהודי שבכל אחד ואחת מישראל. וזהו שאומרים שבזמן הגלות שאז הנה אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו, אז דוקא אומרים כי אתה אבינו, שרק עצמות שעליו יכולים לומר אתה, הוא אבינו. ובמה זה מתבטא (אין וואס דריקט זיך דאס אויס), בענין דמסירות נפש, שע"ז אין הסברה בטעם ושכל, שלכן גם קל שבקלים מוסר נפשו על קידוש השם בלי כל הסברות וענינים. ולכן אמרו בגמרא⁶⁹ עה"פ כי אתה אבינו שקאי על יצחק, והרי ענינו של יצחק הי' ענין העקידה, אפרו צבור על גבי המזבח⁷⁰, שזה הי' עבודת יצחק, ופחד יצחק⁷¹, שעומד באופן דמסירות נפש עד שמתבטל מציאותו (ער ווערט אויס מציאות), אפרו צבור ועומד על גבי המזבח. ועבודה זו דמסירות נפש למטה, הענין דאתה אבינו, תופס (דאס נעמט) הנפש ופנימיות שלמעלה. והוא אשר בחינה זו דהסתר אסתיר פני ביום ההוא, הנה „פני” זה יבוא בגילוי.

והנה מבואר בתו"א⁷² שבעת ההיא עמדו כל ישראל במסירות נפש כל השנה כולה, אע"פ שידעו שבזה (ביהדותם) תלוי כל ענין הגזירה, ומ"מ עמדו בתנועה כזו אנשים נשים וטף, כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן⁷³ הבריה, וזה פעל ביטול הגזירה מכל ישראל, דמכיון שהתנועה היתה בכל ישראל עד שאפילו תינוקות של בית רבן צעקו – בתנועה דמסירות נפש – אתך אנו לחיים או כו'⁷⁴, הרי זה פועל גם למעלה שיהי' ענין הגילוי. ומ"מ מכיון שאין עדיין התיקון בכחות הנפש (אע"פ שעומד בתנועה דמסירות נפש כנ"ל), אברהם לא ידענו וגם לא ישראל, הרי זה נמשך לא כמו שהי' בזמן שבית המקדש הי' קיים שאז היו הכהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם⁷⁵, העבודה דאהבה ויראה, ואז הי' הענין (דנס) בגלוי. משא"כ בזמן אחשורוש שהעבודה (בכחות הגלויים) היא בהעלם והסתר, בא עי"ז ג"כ ענין הנס, אבל הוא מלוכש בלבושי הטבע.

והנה מדובר כמה פעמים בענין אסתכל באורייתא וברא עלמא⁷⁶, שכל הענינים שבעולם ישנם לפני זה בתורה ואח"כ כאים בעולם. והנה בתורה החילוק בין תורה שבכתב לתורה שבע"פ הוא, דתורה שבכתב נקרא בשם מקרא, כאדם הקורא לחבירו (כמבואר בתניא⁷⁷), משא"כ תורה שבע"פ. דכפשוטו החילוק הוא, שבתורה

(68) ראה שם פי"ח-יט.

(73) ראה ויק"ר פכ"ו, ו. אסת"ר פ"י, ד. פס"ד

(69) שבת פט, ב.

פי"ח (פ' העומר). יל"ש אמור רמז תתרמג. אסתר

(70) ראה ירושלמי תענית פ"ב ה"א. תו"כ

רמז תתרנח.

ופרש"י בחוקותי כו, מב.

(74) מגילה ג, א. ובכ"מ.

(71) ויצא לא, מב.

(75) זח"ב קסא, סע"א-ב.

(72) מג"א צז, א. שערי אורה שער הפורים צ, ב.

(76) ספ"ז. וראה גם תו"א וראה נח, א. לקו"ת

וראה גם תו"א שם צא, ב. צט, ב. (הוספות) קכ, ד.

פינחס עו, ריש ע"ב. ובכ"מ.

לעיל ע' ב. וש"נ.

שבכתב ניכר בגלוי יותר ענין האלקות, דהרי על כל צעד ושעל נזכר שם קדוש, ענין של נס וענין שכר ועונש, עד לובחרת בחיים⁷⁷, ועד להבטחות היעוד⁷⁸ ואולך אתכם קוממיות, בגאולה האמיתית והשלימה. משא"כ בתורה שבע"פ ניכרים (שטייען) בגלוי עניני העולם, עד שאומרים שהתחלת תורה שבע"פ היא בענין של לילה, מאימתי קורין את שמע בערבין⁷⁹, ועד"ז הנה כללות ענין דתורה שבע"פ הוא (כמו שמבואר בתניא⁸⁰) שמתלבש בענינים של היפך האמת, דכאשר יטעון ראובן כך ושמעון כך יהי' הפסק דין כך, אע"פ שהם טענות כאלו שאחד מהם היא לא אליבא דאמת, אעפ"כ הרי תורה מצד עצמה, גם תורה שבע"פ, היא אילנא דחיי, רק שהיא מלובשת באילנא דטוב ורע כמבואר בארוכה באגה"ק סימן כ"ו. ולכן צ"ל ברכת התורה גם על תורה שבע"פ, שענין ברכה הוא ברכה והמשכה⁸¹ בגילוי, עד שאומרים שמובטחים שימשיכו עי"ז, שלכן מברכים בשם אע"פ שספק ברכות להקל⁸² (כידוע הוכחה זו באגה"ת⁸³), שענין זה הוא גם בתורה שבע"פ.

וזהו שאומרים דכאשר הי' זמן גאולתן של ישראל במעמד ומצב הגלות, הנה לבסוף הי' ומרדכי יצא גוי בלבוש מלכות גוי וארגמן, כמבואר בתו"א⁸⁴ שקאי על תורה שבע"פ. ואומרים עי"ז יצא מלפני המלך, דכללות ההנהגה בזמן הגלות היא, דמקודם יושב הוא בשער המלך, אבל הרי זה זמן הגלות דגלינו מארצנו, ואז הרי ישנו הענין דבכל דור ודור כו' והקב"ה מצילנו מידם⁸⁵, שבכל דור ודור ישנם אותותינו אלא שהוא מעמד ומצב דלא ראינו, אין בעל הנס מכיר בניסו. אבל כשהי' בישראל ההתעוררות בגלוי, שעמדו כל השנה כולה בתנועה דמסירות נפש (אע"פ שלא בא לשלימות העבודה דאהבה ויראה שאז מיד הן נגאלין, דבגלוי הי' (רק) ענין דמסירות נפש). וזה פעל המסירות נפש על קידוש השם אצל כל היהודים, אפילו קל שבקלים, אנשים נשים וטף, ע"כ הי' צ"ל הנס מלובש בדרך הטבע. דהגם שכל עמי הארץ ראו שהי' ונהפוך הוא, שלכן (כמסופר במגילה) נפל פחד היהודים על עמי הארץ⁸⁶, עד ששמעו הולך בכל המדינות⁸⁷, מה שמרדכי פעל (וואָס מרדכי האָט אויפגעטאָן), מ"מ הוצרכו להביא ראיות והוכחות על הנס, שהרי הי' מלובש בדרך הטבע, מכיון שבאופן כזה היתה עבודתם בעבודת הוי'. שלכן גם בתורה היתה ההתלבשות בתורה שבע"פ שמתחלק לששה סדרים, ששה הלבושים דמרדכי. דלבוש מלכות הוא סדר זרעים (כמבואר בתו"א⁸⁴), כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועי תצמיח⁸⁸ דקאי על ספירת המלכות. תכלת הוא מלשון זמן, לכל תכלה ראיתי קץ⁸⁹

77 נצבים ל, יט.

78 בחוקותי כו, יג.

79 משנה ריש ברכות.

80 פ"ה (ט, ב).

81 ראה תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.

82 (ש"ע או"ח סר"ט ס"ג. ובכ"מ.

83 פ"א.

84 מג"א שבהערה 2.

85 הגש"פ פיסקא, "והיא שעמדה".

86 אסתר ח, יז.

87 שם ט, ד.

88 ישעי' סא, יא.

שהו"ע המועדים. חור הוא סדר נשים שהו"ע הנוקבא שזהו ענין דחור. ועטרת זהב גדולה שהו"ע הכתר, הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות⁹⁰, שזהו ענין דנזיקין. ותכריך בוך הו"ע הבד, שזה הי' עיקר בבגדי כהונה, בד בבד⁹¹. עד לארגמן זה סדר טהרות, שיש שם מכל הגוונים כמבואר ע"ז בתו"א⁹². וע"ז אומר ומרדכי יצא מלפני המלך, שלא רק בשער המלך הוא כן, היינו התלבשות מרדכי בתורה שבע"פ כמו שזהו בתורה, כי אם גם יצא מלפני המלך, למטה משער המלך, שקאי בכללות על עולמות ביי"ע (שלמטה מעולם האחדות, עולם האצילות⁹³, ששם רואים בגלוי אשר אחרית וראשית שלו), הנה נמשך בעולמות ביי"ע ע"י הענינים דתורה שבע"פ שהוא ששה הסדרים, ששה הלבושים שמפרט כאן, לבוש מלכות וכו' וארגמן, עד שפעל גם למטה ענין השמחה דוהעיר שושן צהלה ושמחה⁹⁴, עד שליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר⁹⁵ כדרשת רז"ל⁹⁶, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו – גם כפשוטו.

וזהו ג"כ הוראה לכאו"א בהמעמד ומצב שעומדים דאכתי עבדי אחשורוש אנן, שאז אל יתייאש (כמ"ש בתו"א⁹⁷) כי תמיד כי אתה אבינו, שבכל יהודי ישנו הענין דויקץ כישן הוי"י⁹⁸, ביטל את המעוררים⁹⁹ (כמובא ע"ז בתו"א¹⁰⁰), שאין צריכים לעוררו כי נקודת היהדות היא אצלו בתוקף בכל עת, וצריכים רק להסביר לו אשר זה נוגע בענינו דאיש יהודי הי', ואז פועל הענין דכי אתה אבינו, שנקודת היהדות פועלת אצלו בכל ענינו, שע"י לימוד התורה הנה יצא מלפני המלך בחלקו בעולמו ושם ייעשה מלך בהם, ולהפכם, ונהפוך הוא לאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא⁹⁹ (כמבואר בארוכה במאמרי פורים דשנת תרכ"ט¹⁰⁰) (שהשנה היא שנת המאה מפורים ההוא) איך שבזה הוא עבודת האדם, ואז פועל כאמור, דליהודים היתה אורה זו תורה ושמחה זה יו"ט וששון זה מילה ויקר אלו תפילין⁹⁶, דהוקשה כל התורה כולה לתפילין¹⁰¹, ואז נמשך בפועל למטה מעשרה טפחים ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, בטוב הנראה והנגלה, כן תהי' לנו¹⁰², עד למיסמך גאולה לגאולה¹⁰³, שבניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל¹⁰⁴ בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

(98) משנה מע"ש פ"ה מט"ו. סוטה מז, סע"א.	(89) תהלים קיט, צו.
(99) ראה זח"א ד, א.	(90) ב"ב קעה, ב (במשנה).
(100) סה"מ תרכ"ט (קה"ת, תשנ"ב) ע' פח ואילך.	(91) ראה יומא עא, ב. וזכחים יח, ב.
(101) קידושין לה, א.	(92) שם. וראה זח"ב קלט, א.
(102) נוסח הבדלה.	(93) ראה תו"א בראשית ג, א. וארא נז, א. ובכ"מ.
(103) מגילה ו, סע"ב.	(94) אסתר ח, טו.
(104) ר"ה יא, רע"א. שמו"ד פט"ו, יא.	(95) שם, טז.
	(96) מגילה טז, ב.
	(97) תהלים עח, סה.